

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מקץ

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ה

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה

וזוגתו מרת טשאנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ז
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR PARENTS

Mr. Tzvi Hirsh ben Reb Yitzchok Greenberg ע"ה

Passed away on 19 Elul, 5771

Mrs. Chava bas Reb Chaim Greenberg ע"ה

Passed away on 24 Cheshvan, 5771

ת. נ. צ. ב. ה.

*

DEDICATED BY THEIR CHILDREN שיחיו

IN HONOR OF

Devorah Leah שתיח' Wiener

On the occasion of her first birthday, 17 Kislev, 5772

AND IN HONOR OF HER BROTHERS AND SISTERS שיחיו

*

DEDICATED BY THEIR PARENTS

Mr. & Mrs. Yitzchok Tzvi Hirsch and Miriam Wiener שיחיו

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הגדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. "פן יקראנו אסון"

נאמר בתורה: "זאת בנימין... פן יקראנו אסון". רש"י מצטט את המלים "פן יקראנו אסון", ושואל: "ובבית לא יקראנו אסון?" – מדוע יקרה אסון לבנימין בהליכתו למצרים יותר מבהיותו בבית? ומשיב: "אמר רבי אליעזר בן יעקב, מכאן שהשטן מקטרג² בשעת הסכנה"³. קשה כאן להבין:

(א) חשש זה, "שהשטן מקטרג בשעת הסכנה", מתעורר גם לגבי האחים האחרים לא פחות מאשר לגבי בנימין, ואדרבה: כיון שיעקב כבר ידע שהם אשמים בהיעלמות יוסף⁴, הוא צריך היה לחשוב שמשום כך קיים לגביהם חשש גדול יותר לקטרוג מאשר לגבי בנימין, ואם כך מדוע שלח אותם יעקב למצרים, ולא חשש שמא יארע להם אסון, כפי שחשש לגבי בנימין⁵?

(ב) מהי הסכנה שהיתה בהליכה למצרים?

(1) פרשתנו מב, ד.

(2) בירושלמי ובב"ר (נסמנו בהערה שלאח"כ): "שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה". אבל עפ"י דרך הפשט, השטן מקטרג גם שלא בשעת הסכנה (ראה רש"י ורא כב, א), אלא שבשעת הסכנה מקטרג יותר.

ואף שרש"י מעתיק מאמר זה בשמו של ר' אליעזר ב"ר (כב"ר, ובירושלמי: ר' אחאי ב"ר) – יש לומר: (א) גירסת אחרת היתה לפני רש"י. (ב) ע"ד מ"ש בחדא"ג סנה' (לח, ב) ד"ה א"כ. (ואותם התיורצים הם גם במ"ש רש"י – משמו של ראב"י – "מכאן שהשטן מקטרג כו" – אף שבירושלמי ומדרש נאמר "מכאן" ע"פ (מב, לח) וקראו אסון בדרך. ובפרט שבמדרש וירוש' שולל פירושו של רש"י ע"פ זה, כדלהלן הערה 17).

(3) ירושלמי שבת פ"ב ה"ז. ב"ר פצ"א, ט. וראה בהערה שלפניו.

(4) ראה רש"י פרשתנו מב, לו (אבל ראה להלן הערה 39). (5) תביב"ע כאן: "הוא טליא". וכ"ה גם ברמב"ן ויגש (מד, כט): "מפני היותו נער ורך לא נסה ללכת בדרך". אבל (נוסף שלפניו לא הוצרך רש"י להטעם ד"השטן מקטרג כו" – וראה להלן קושיא ג') – תירוץ זה אינו מובן (ל"בן חמש"), כי הרי בנימין ה"א אז כבר כ"בן שלשים", ולא יתכן לקראתו וך (ואדרבה: "בן שלשים לכת" – אבות ספ"ה). ולהעיר שברוך הפשט, אפילו ילדים רבים, כשהולכים לא במהירות, אין הדרך סכנה עבורם (ראה וישלח לג, יג"ד ובפרש"י שם).

בדרך הפשט אין לומר, שאז היתה בכלל סכנה בהליכה בדרכים⁶, כי:

ראשית, בפרשות הקודמות מסופר אודות אברהם, יצחק ויעקב, שכל אחד מהם עבר בדרכים ממקום למקום⁷, ולאף אחד מהם לא אירע עקב כך אסון. ולא הם בלבד, אלא שגם אחרים נשלחו על ידם למקומות שונים⁸: אברהם שלח את אליעזר, יצחק שלח את יעקב ויעקב שלח את יוסף. ואילו היתה זו סכנה כה גדולה, הם בודאי לא היו נוטלים על עצמם את האחריות לשלוח מישהו אחר למקום סכנה⁹.

שנית, בפרשת לך לך¹⁰ אומר רש"י, שבציווי של הקדוש-ברוך-הוא לאברהם "לך לך", הוא ברכו: "לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים: ממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון וממעטת את השם, לכך הוזקק לשלש ברכות הללו...". ואילו היתה ההליכה בדרך מסוכנת, צריך היה הקדוש-ברוך-הוא לברך את אברהם בראש ובראשונה שיישאר שלם ולא ייזקק בדרך, לפני הברכה על "שלשה דברים"¹¹ האחרים. מכך מובן, שלא היתה סכנה מיוחדת בדרך לעצם קיומו, והוא לא נזקק לברכה מיוחדת בפרט זה¹².

(6) כפירש"י במדרש (ב"ר שם): "בשעת הסכנה – ההיין בדרך". (ובמ"כ שם: "וכל הדרכים בחזקת סכנה").

(7) נח י"א, לא. ר"פ לך לך יג, א ואילך. ורא כ, א. תולדות כו, כג, כה, ה. ר"פ ויצא. ועוד.

(8) ח"ש כד, ג ואילך. תולדות כה, ב ואילך. וישב לו, יג ואילך.

(9) ראה באר היטב ט"ו ט"ז תרג (בשם הרמ"א). והוה גם הוכחת רש"י (ר"פ וישלח) על פירושו "מלאכים ממש" – כי מכיון שיעקב חשש (וכפי שה' האמת) שעשו "עודנו בשנאתו", ה' אסור לו לשלוח לעשו אנשים בתור שלוחיו, כי ה' חשש סכנה בהו.

ועפ"י מובן מה שרש"י כותב פירושו "מלאכים ממש" על "וישלח יעקב מלאכים" (דלכאורה הוצרך להעתיק מהכתוב רק "מלאכים") – כי הוכחתו לפי זה הוא מ"זישלח גו" – ראה לקו"ש ח"ה ע' 390 ואילך. וראה לקו"ש ח"ה ע' 100 הערה 5. (10) יב, ב.

(11) ואין לומר שזה מובן כבר ממילא מ"זישלח לגוי גדול וגו'" – כי [נוסף על שאין מסתבר שלא יברכנו בפירוש בנוגע לעצם חיו (באם הדרך ה' סכנה)], מפשטות לשון רש"י "שהדרך גורמת לשלשה דברים" משמע, שגורמת רק לדברים אלו, ולא סכנה בנוגע לחייו. (והזקק גדול לומר שלא נחית רש"י למנינא, ומה שמביא ג' אלו דוקא הוא לנתינת טעם על מה שהזקק אברהם לג' ברכות הללו – שהרי זה היפך כתבו "גורמת לג' דברים").

(12) ואין סתירה לזה ממה שאמר יעקב (ויצא כה, כ)

בהמשך הפרשה¹⁶ מסופר, שלאחר ששבו בני יעקב ממצרים וסיפרו לו, שמושל מצרים הורה להם להביא עמם את בנימין, השיב יעקב: "לא ירד בני עמכם... וקראהו אסון בדרך..."

ניתן היה לחשוב, שגם מהפסוק "וקראהו אסון בדרך" אפשר ללמוד כלל זה "שהשטן מקטרג בשעת הסכנה", מפני אותה קושיה של "ובבית לא יקראנו אסון", ובמיוחד כאשר במדרש ובתלמוד הירושלמי אכן מובא לגבי פסוק זה מאמרו של רבי אליעזר בן יעקב, ואף בניסוח "מכאן"¹⁷, ולכן מדגיש רש"י "מכאן שהשטן מקטרג...": יש ללמוד זאת רק מפסוקנו, ולא מ"וקראהו אסון בדרך", כי שם חשש יעקב מדבר אחר ולא מפני ש"שהשטן מקטרג בשעת הסכנה"¹⁸.

ויש לומר בפשטות, שחששו של יעקב "וקראהו אסון בדרך", בידועו את דרישות מושל מצרים, היה מפני חשש מסויים, ולא סתם קטרוג: הוא סבר, שמושל מצרים מתכוון להזיק לבנימין, ובמיוחד בראותו את התנהגותו אל שמעון, ולכן אין זאת הוכחה לכך ש"השטן מקטרג בשעת הסכנה"¹⁹.

אך לפי זה קשה: לאחר מכן, בפרשת ויגש²⁰, מסופר שיהודה חזר על דברי יעקב "וקרהו אסון" בקשר לרצונם לקחת עמם את בנימין למצרים – לכאורה, אלו אותן המלים,

וכדומה, ולא ממימה פתאומית הבאה מפאת קטרוג השטן בעת סכנת החיות רעות.

(16) מב, לח.

(17) שזה מדגיש עוד יותר, אשר לפי המדרש א"א ללמוד מהפסוק "פן יקראנו אסון" – "שהשטן מקטרג בשעת הסכנה". ולפ"י, השינוי בין פירש"י למדרש הוא (לא רק בפ"י הפסוק "וקראהו אסון בדרך" כדלהלן בפנים, אלא גם בפ"י "פן יקראנו אסון").

(18) אין לומר שכונתו רש"י בהדגישו "מכאן" הוא, לפי שבמדרש מביאר שלימוד זה הוא (מפסוק אחר ו) לא מכאן (כבהערה שלפניו) ומפרש רש"י שגם מכאן – והחילוק בין פירש"י להמדרש הוא רק בפ"י "פן יקראנו אסון" ולא ב"וקראהו אסון בדרך" – כי בכדי לבאר שעפ"י דרך הפשט אפשר ללמוד "שהשטן מקטרג כו" גם מפסוק זה, מספיק מה שרש"י מפרש "שהשטן מקטרג כו" על "פן יקראנו אסון" ואינו צריך לכתוב "מכאן". וראה להלן הערה 21.

(19) ועפ"י זה מובן גם שינוי לשון הכתובים, שכתוב שם "וקראהו אסון" בפשיטות, ולא "פן יקראנו אסון" – כי בנוגע למושג מצרים, מסתבר לומר שרוצה להעליל וכו' (כפנים), משא"כ בנוגע להשטן, אין מוכרח כלל שנימצא מה לקטרג (וש"יקטרג ויתקבל קטרוגו. אבל ראה להלן הערה 35.

(20) מד, כט.

(ג) אם רש"י סובר, שעצם ההליכה למצרים כרוכה בסכנה, אין מובן מדוע הוא נותן לכך טעם "שהשטן מקטרג בשעת הסכנה", ובמיוחד כאשר מלשון רש"י, "מכאן שהשטן מקטרג בשעת הסכנה", ניכר שזהו חידוש אשר נלמד רק "מכאן"? הרי מובן בפשטות, גם ללא חשש הקטרוג¹³, שכיון שיש בכך סכנה, הוא חשש "פן יקראנו אסון". מדוע צריך רש"י לומר "שהשטן מקטרג...?", וכיצד אכן לומדים זאת "מכאן"? (ד) מדוע צריך רש"י לציין שהפירוש "שהשטן מקטרג..." נאמר על ידי רבי אליעזר בן יעקב – מה מוסיף פרט זה להבנת הפסוק?

ב. רק "מכאן" לומדים "שהשטן מקטרג...?"

בפירושו רש"י זה יש דיוק נוסף הקשור לפירושו על פסוק אחר:

מהניסוח "מכאן שהשטן מקטרג..." ניכר¹⁴, שרש"י מתכוון להדגיש, שהענין נלמד "מכאן", ולא מפסוק אחר, כפי שהיינו יכולים להבין, לכאורה.

והשאלה היא: איזה פסוק בא רש"י לשלול¹⁵?

ושמרג' בדרך" – כי אדרבה: הדיוק שם הוא "ושמרג' בדרך הזה" (וראה רש"י שם כה, טו – שמה שהוצרך ל"אנכי עמך" הוא "לפי שהי' ירא (בהילוכו זה) מעשו ומלבן" – אף שיש לחלק בין "אנכי עמך" ל"ושמרתך"), אבל אם ה' הולך בדרך אחרת, לא ה' זקוק לשמירה מיוחדת. ומ"ש רש"י (כה, יא) "שירא מפני חיות רעות", ג"כ אינה קושיא, כי משם מוכח גם להיפך, שאפשר להשמר מחיות רעות, וכמו שהוא עצמו התגונן בפניהן ע"י אבנים – או באו"א.

בכל אופן, אי"ז נוגע לגדודי. כי מובן בפשטות (אף אם נאמר שיעקב ה' זקוק או לשמירה מיוחדת) שיש לחלק בין הולך יחידי בדרך להולכים בשיירה. והרי מוכרח לומר מהא דשלח יעקב את בניו, שדרך זו לא ה' בה משום סכנה, ככפנים.

(13) שלכן שלח יעקב לעשו "מלאכים ממש" – ראה לעיל הערה 9. וכן יהודה לא נתן את שלח לתמר "פן ימות גם הוא כאחר".

(14) ואין לומר שכונתו של רש"י בהדגשת "מכאן" הוא לפי שכלל זה מתייחס גם לפסוקים אחרים

– וכמו "אבל אשמים אנתנו גו" ע"כ באה אלינו גו" (מב, כא): דלכאורה, מכיון ש"אשמים אנתנו על אחינו", למה באה אליהם "הצרה" רק לאחריו נ"י"ב שנים. והתירוץ לזה הוא, דמכיון שהיו אז בסכנה, לכן אז דוקא קטרג עליהם השטן – כי גם כשרש"י לא ה' כותב "מכאן", ה' מובן שהשטן מקטרג בכל שעת סכנה.

(15) אין לומר שכונתו הוא לשלול את הפסוק "ושמרג' בדרך הזה" – כי פשטות ענין השמירה הוא מסכנת חיות רעות

לעילוי נשמת

ותיק וחסידי אי"א עוסק בצ"צ באמונה

מסור ונתון לעשות צדקה וחסד

בעל מעשים ומרץ רב פעלים

הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה

בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד

שגלוב

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש

ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי"

לקרב את היהודים עולי רוסיה לאביהם שבשמים

ולהכניסם בבריתו של אאע"ה

המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון

הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים

ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו'

השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך

ולחיזוק כבוד רבני ליובאוויטש

זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה

נפטר בשם טוב

כ"א תמוז ה'תשס"ו

ת' נ' צ' ב' ה'

"וקראהו אסון", שיעקב התכוון בהן לחשש מסויים של סכנה, כדלעיל – ושם מפרש רש"י בכל זאת "שהשטן מקטרט בשענת הסכנה"²¹?

ג. גם האחים חוששים

בנוסף לשלשה פסוקים אלו, שבהם מסופר על חששו של יעקב שמה יארע אסון לבנימין, יש פסוק רביעי: "ועזב את אביו ומת"²². במלים אלו הביעו האחים את החשש שלהם, שמא ימות בנימין בדרך.

רש"י מבאר שם מלים אלו: "אם יעזוב את אביו, דואגים אנו שמא ימות בדרך, שהרי אמו בדרך מתה". ולכאורה, יכול היה רש"י לפרש גם את חששו של יעקב באותו אופן, ואז היה מובן בפשטות מדוע חשש יעקב דוקא לבנימין, ולא לאחים האחרים. מדוע מבדיל רש"י, שחששם של השבטים היה מפני ש"אמו בדרך מתה", ואילו חששו של יעקב נבע מכך ש"השטן מקטרט בשעת הסכנה"²³? וכן בקשר ליעקב עצמו – מנין מסיק רש"י שיש הבדל, שהחששות "פן יקראנו אסון" ו"וקרהו אסון" (שבפרשת ויגש) נובעים מכך "שהשטן מקטרט...", ואילו החשש "וקראהו אסון" (שבפרשתנו) נובע מסיבה אחרת?

ד. הדרך – סכנה ל"אחי יוסף"

ההסבר לכל זה הוא:

הסיבה ל"ואת בנימין (דוקא)... לא שלח... פן יקראנו אסון" מוכרת בפסוק עצמו: "לאחר המלים 'ואת בנימין' מוסיפה התורה את המלים 'אחי יוסף', שמשמעותו, שמפני שבנימין היה 'אחי יוסף', ולפי דעתו של יעקב, שאסונו של

(21) וגם מזה מוכרז ש"וקראהו אסון" דפרשתנו אינו מטעם שהשטן מקטרט – כי באם נאמר שהוא מטעם זה ורש"י אינו מפרש שם כי סומך על מה שפירש לפניו (מב, ד) – לא הוצרך לפרש זאת גם בפ' ויגש.

(אלא ש"מ"מ מדגיש רש"י "מכאן" לשלול פ"י זה – בכדי שהתלמיד לא יהי' בספק בזה עד שיבוא לפ' ויגש).

(22) מד, כב.

(23) אין לומר שהוכונה ב"בשעת הסכנה" דפירש"י כאן ובפ' ויגש (מד, כט), הוא ג"כ מצד שאמו בך מתה – כי (א) אין דרך רש"י לסמוך על מה שפירש לקמן (בפ' ויגש). ובאם דבר פשוט הוא עד שאין רש"י זקוק לפרשו – הרי גם בפ' ויגש מיותר זה. (ב) מפירושו בפ' ויגש משמע, שזה נצטוו מה ש"אמו בדרך מתה" הוא טעם ל"דואגים כו", וא"כ למה הוצרך כאן ל"השטן מקטרט כו"?

יוסף – "חיה רעה אכלתהו"²⁴ – אירע מפני היותו בדרך, שמצויות בה חיות רעות²⁵ – לכן הוא חשש שמה גם לאחיו, לבנימין, יתרחש אסון דומה בדרך.

אמנם אסון אחד ר"ל אינו מחייב שתנאי התרחשות האסון ייחשבו לסכנה קבועה ותמידית לכל המשפחה²⁶, אך רש"י כבר הסביר בפרשת הקודמת²⁷, שגם פטירת רחל נגרמה עקב היותה "בדרך", וכיון שה"דרך" כבר היתה גורם לשני אסונות באותה משפחה, יש ליעקב בסיס סביר לחשוב שגם לבנימין אורבת סכנה בדרך.

בדומה למסופר בפרשה הקודמת²⁸, אודות תמר ואלו שנישאו לה, שלאחר מקרה המות השני לא רצה יהודה לתת לה את שלה לבעל "כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו", שכיון שעל ידי תמר כבר אירעו שני מקרי מות, ובשתי הפעמים – לאחיו של שלה, הרי היא מוחזקת כקטלנית לגבי שלה²⁹.

ה. "דרך" גורם נוסף לסכנה

אך אפשר לשאול על כך: פטירת רחל לא נגרמה כל כך עקב ה"דרך", אלא בעיקר עקב קללת יעקב "עם אשר תמצא את אלקיך לא יחיה"^{29*}, ובאופן טבעי – מפני "ותקש בלדתה"³⁰. ה"דרך" היוותה רק איזשהו גורם נוסף³¹, ומדוע חשש יעקב שה"דרך" בלבד

(24) וישב לו, לג.

(25) ראה רש"י כה, יא. (אבל מ"מ ה' זה סכנה רק עבור בנימין – ראה לעיל הערה 12).

(26) כמובן בפשטות. ולהעיר גם ממה שדוקא לאחרי מיתת ער (ואובן, לא ניתנה תמר לשלה "פן ימות גם הוא כאחיו" (וישב לו, יא), אבל לאחרי מיתת ער – מכיון שה' רק פעם אחת – אמר יהודה לאובן "אף שה' אחיו של ער) בא אל אשת אחיו ג' (שם לו, ח).

(27) ויצא (לא, לב).

(28) וישב לו, יא.

(29) ברש"י שם: שימותו אנשי'. אבל מ"מ ש"פן ימות גם הוא כאחיו". מוכרז שבנוגע לשלה היא מוחזקת יותר*, ועד כדי כך, שגם לאחרי שנתברר בודאות שאינה קטלנית בנוגע לכל העולם, היתה אסורה לשלה מטעם "פן ימות גם הוא כאחיו", (כמבואר לעיל ע' 189 הערה 37).

(29*) ויצא (לא, לב) ובפרש"י שם.

(30) וישלח לו, טז.

(31) ועד שבהסיפור דמיתת רחל (מש"כ בפ' ויחי מה, ז) לא

(* הטעם מה שרש"י כותב "שימותו אנשי" – אף שבפסוק נאמר "כאחיו" – ראה לעיל ע' 189 הערה 37.

בכלל – ענינו של יעקב), שמו (רזין דרזין) שבתורה, באופן שמאיר „על פתח ביתו מבחויץ“, „יפוצו מעינותיך חוצה“, „עד דכליא רגלא דתרמודא“.

(משיחות ש"פ מקץ, שבת (ו') חנוכה, אדר"ח טבת תשנ"ב)

(7) שבת שם.

(8) משלי ה, טז.

נה.

מהתגלות תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן ב"ט כסלו הולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז בכל שבעת הדורות דנשיאי תורת חסידות חב"ד, כולל ובמיוחד ע"י התייסדות ישיבת תומכי תמימים, חיילי בית דוד שיוצאים למלחמת בית דוד לנצח את אלה „אשר חרפו עקבות משיחך“, ולהביא בפועל ההתגלות דדוד מלכא משיחאי, ובפרט בדורנו זה, שכבר נשלמו כל הענינים, וצריכים רק „לפתוח את העיניים“ ולראות ש„הנה זה (המלך המשיח) בא“³.

* * *

מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

כיון שנוסף לכך שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, סוף הגלות, ודור הראשון של הגאולה, התחלת הגאולה, נמצאים אנו בימי סגולה השייכים להגאולה. יש להוסיף מיום ליום (כהוראת ימי חנוכה ש„מכאן ואילך מוסיף והולך“⁴) בהענינים המביאים את הגאולה בפועל ובגלוי.

ומהם:

חיזוק האמונה התשוקה והצפי' לביאת המשיח, עד כדי כך, שנגרש אצלו שכל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא בפועל ובגלוי, ימיו חסרים, כדברי יעקב שאפילו מאה ושלושים שנה הם „מעט“, כיון שעדיין לא באה הגאולה בפועל.

ועוד ועיקר: להוסיף בלימוד והפצת פנימיות התורה (ותורה

- (1) תהלים פט, נב.
- (2) ראה שיחת שמח"ת תרס"א – לקו"ד ח"ד תשפ"ו, ב ואילך. סה"ש תשי"ב ס"ע 141 ואילך.
- (3) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.
- (4) ובאופן של פעולה נמשכת גם לאחרי ימי חנוכה – שהרי „מעלין בקודש (ועאכרי"ב ש) אין מורידין“ (שבת כא, ב).
- (5) שבת כא, ב. שר"ע א"ח סתרע"א ס"ב.
- (6) ויגש מז, ט.

לקוטי

מקץ

שיחות

עלולה להזיק לבנימין?³²

לכן אומר רש"י: „שהשטן מקטרג בשעת הסכנה“: אכן, „דרך“ כשלעצמה אינה סיבה מספקת לחשש „פן יקראנו אסוף“. אלא שנוסף לכך עוד חשש, שאז, בשעת הסכנה, „השטן מקטרג“. וכיון שלגבי בנימין ה"דרך" מהווה בכל זאת סכנה מסויימת, כי בכל זאת גם היא גרמה לפטירת רחל, וכן היעלמות יוסף היתה בודאי, לדעת יעקב, קשורה לתנאי ה"דרך"³³ – לכן חשש יעקב „פן יקראנו אסוף“, כי סכנת הדרך עלולה לגרום לקטרוג השטן, בדומה לפטירת רחל, שה"דרך" גרמה לכך שקללתו של יעקב תזיק לה.

1. אצל בני יעקב דאגה „שמא“

הסבר זה מתאים רק לחששו של יעקב „פן יקראנו אסוף“. אך כאשר מגיעים לדברי בני יעקב „ועזב את אביו ומת“, מתעוררת השאלה: הרי הם, בני יעקב, ידעו שה"דרך" לא הויקה ליוסף³⁴,

ופטירת רחל היתה רק מאורע אחד, ושנית, גם לגביה היתה ה"דרך" גורם שולי בלבד, כדלעיל,

לכן הם לא יכלו לומר, שלבנימין אורבת סכנה בדרך, ולמה הם התכוונו, אפוא, בחששם „ועזב את אביו ומת“?

על כך מסביר שם רש"י „דואגים אנו שמא³⁵ ימות בדרך, שהרי אמו בדרך

זוכר בתורה (בפירוש עכ"פ – אף ש"ל שזה נרמז במ"ש ויסעו גו' ויהי עוד כברת הארץ לבוא אפרתה) שה' בדרך.

(32) ושאינו „כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו“ (שהיתה אסורה לשהל גם לאחרי שנתברר שאינה קטלנית בנוגע לכל העולם, כנ"ל הערה 29) – כי בנוגע לגבי משפחה זו הוחזקה לקטלנית [ולחעי' שגם בדרך ההלכה ישנה סכרא (הובאה באוצר הפוסקים לאה"ע ס"ט סעיף א' (סק"ה)) בשבני אחין, היא מוחזקת לקטלנית רק לגבי יתר האחין ולא לכל העולם]. משא"כ בנוד"ד, שגם לגבי משפחה זו, הדרך ה' רק גרם נוסף. (33) ולכן נאמר בפסוק „ואת בנימין אחי יוסף גו'“ – ולא „בן רחל“ (אף שמצד „אחי יוסף“ עצמו לא ה' חושש שיקראנו אסוף, כנ"ל סעיף ד') – כי [נוסף למה שפעם השנ"י דאסוף בדרך ה' ביוסף ודוקא או הוחזקה הדרך לסכנה] בהאסוף דיוסף, ה' „דרך“ הגורם היחיד.

(34) כי מה שמכרוהו – אינו תלוי במה שה' בדרך. (35) ואף שגם בפסוק דילן כתיב „פן יקראנו אסוף“ – הרי „פן“ אינו כ"כ ספק כמו „שמא“. שלכן גם בפרשת וישב כתיב „פן ימות גו'“ – אף שמוחזקת היא כו'.

ותורה מזו: גם בנוגע לאכילה מעץ הדעת – אף שנאמר (בראשית ב, יז) „כי ביום אכלך ממנו מות תמות“ – נאמר „פן

מתה“³⁶: כיון שבכל זאת „אמו בדרך מתה“, אכן אין ה"דרך" נחשבת לסכנה ודאית, אך בכל אופן מתעוררת דאגה מסויימת „שמא...“³⁷.

2. בשנית חשש יעקב מפני האחים

גם את הביטוי השני לחששו של יעקב, „וקראוהו אסוף בדרך...“, אין רש"י יכול לבאר בכך „שהשטן מקטרג בשעת הסכנה“:

על פסוק קודם³⁸ אומר רש"י „מלמד שחשדן שמא הרגוהו או מכרוהו כיוסף“. כלומר, אף³⁹ כבר חשב יעקב שיוסף „איננו“ לא מפני

תמותו“ (שם ג, ג. וראה רד"ק שם בפירוש השנ"י)*.

(36) ומ"ש רש"י שם „אם יעזוב את אביו“ – אף שהסיבה לזה הוא דרך ולא עזיבת אביו – כונתו בזה לתרץ: הרי כבר נאמר „לא יוכל הנער לעזוב את אביו“ ולמה כופל מיד עוד פעם „ועזב את אביו“? ולכן מפרש רש"י שם ב' ענינים: א) „לא יוכל הנער לעזוב את אביו“, מצד ש"אביו אהבו" (שם כ), אבל א"י סיבה לחשש מיתה** (ב) אפילו „אם יעזוב את אביו“ (למרות הקושי שבו, וקושי כזה שנופל עליו הלשון „לא יוכל“), מ"ם „דואגים אנו שמא ימות בדרך כו'“.

(37) אין להתקוט: מכיון שמפני היראה ה' מוציא דבר שקר מפיו ואמר „ואחיו מת“ (מד, כ. רש"י שם), הרי ה' יכול לומר שמת בדרך ולכן יראים הם (באמת ולא רק דאגה) שגם בנימין ימות בדרך – כי באמירת יהודה „ועזב את אביו ומת“, מסופר מה שאמרו ליוסף בעת ירידתם למצרים בפעם הראשונה, והרי אז אמרו שבאו לבקש את יוסף רש"י מב, יג) ולא חשבו שמת. ומה שאמר „ונאמר (לשון עבר) גו' ואחיו מת“, בהכרח לומר שכוונתו בזה הוא אשר ענשו נתברר אצלם שמת, והו' שאמרו עליו או „והאחד איננו“ הוא לא כמו שחשבו מקודם (וראה ער"ז גר"א עה"פ).

(38) מב, לו.

(39) מכיון שראה שגם „שמעון איננו“. אבל לפני האמין להם שח' רעה אכלתו, ולכן חשב או שידרך" הוא סכנה לבנימין אחי יוסף.

(* בפירוש הראשון שברד"ק שם: „ומה שאמרה פן שהוא ענין שמא... כי אפילו הנגיעה נעמ ממנו פן נבוא מהנגיעה לאכילה ונמות“. אבל ממ"ש רש"י (ג, ד) „אמר לה כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה“ מוכח שזוהו סברה שגם מצד הנגיעה עצמה ימותו (ושזה ה' אצלה בודאות כו. עד שמוה שלא מתה תיכף לאחרי נגיעתה. הוכיח לה הנחש שאין מיתה גם באכילה). ומה מוכרח שלפי פירוש" הלשון „פן“ נופל גם על ענין של ודאי.

(* והכוונה בזה, שיעקב לא יוכל לסבול שתענו יעובנו. (אבל לא שבנימין לא יוכל מצד אהבתו – דאי"כ הוצרכו לומר (בהפסוקים שלפנ"ו) „ואהב את אביו“ ולא „ואביו אהבו“). ** גם בנוגע ליעקב (ודלא כפירוש הרלב"ע (הובא ברמב"ן) (ורשב"ט), כי מומ"ש להלן (פסוק לא. וראה פירש"י שם) „והי' כראותו כי אין הנער ומת אביו מצרתו“ – מוכח שעניבתו את אביו לזמן קצר. אינו חשש ל"מות“.

ש"חיה רעה אכלתו". ואם כך, מובן בפשטות, שאי-רצונו לשלוח עמם את בנימין לא נבעה מכך ש"השטן מקטרט בשעת הסכנה", כי:

(א) התורה בעצמה מציינת כאן את הסיבה לחששו של יעקב "וקראוהו אסון", שהיתה מפני ש"יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו": הוא פחד שיקחו עמם את בנימין, כי חשד שבדעתם לפגוע בו⁴⁰ [או שהם, בכל מקרה, לא ישתדלו להגן עליו במצרים⁴¹, שהוא לא ייאסר וכדומה⁴²], כפי שהם נהגו כלפי יוסף ושמעון⁴³.

(ב) לאחר שחשב יעקב, שיוסף "איננו" לא מפני ש"חיה רעה אכלתו", וממילא לא קשור ל"דרך", הוא לא יכול היה לחשוב שה"דרך" מהווה סכנה לבנימין, כי לפני כן הוא סבר זאת כיון שבנימין הוא "אחי יוסף".

וההדגשה בדבריו "וקראוהו אסון בדרך" אינה במלה "בדרך", אלא במלים "בדרך אשר תלכו בה", כפי שהוא מדגיש גם בפסוק שבהמשך: "לא ירד בני עמכם"⁴⁴.

ח. למושל מצרים הוסברה סיבה אחרת

שונה מכך הפסוק "וקראוהו אסון" שבפרשת ויגש, כאשר יהודה חוזר על דברי יעקב לפני מושל מצרים – שם מובן בפשטות שהם לא יכלו לספר למושל מצרים על החשש שביטא יעקב במלים אלו. ולכן מסביר רש"י, שלמושל מצרים

(40) כבספורנו מג, ב.

(41) ראה רש"י מג, ח: ספק יתפש חו'.

(42) עפ"י מ"ש בפנים יובן מה שאמר יהודה "אנכי אעריבו גו" – דלכאורה (א) איך שייך להיות ערב שלא יקראנו אסון בדרך, והרי אי"ו תלוי כלל ביהודה, (ב) למה אמר רק "ספק יתפש" (ולא חשש להשיב על עיקר טענת יעקב שיקראנו אסון (מות) שגרוע מתפיסתו) – כי או לא חשש יעקב לסכנת הדרך, רק שמא יתפש או שיאבדוהו (כבפנים). ומכיון שלפי זה החשש הוא רק שמא יתפש – לכן רק זה אמר יהודה בטענתו (אלא שבערבותו הוסיף גם "והצגתי לפניך – שלא אביאנו אליך מת כ"א חו" – שלא יאבדוהו).

(43) ראה גם תיב"ע כאן: יוסף אמרתו חיותא כו' ושמעון אמרתו כו' ואת בנימין בעיין אתון למיסב. וראה גם ת"י כאן. ועפ"י מתורץ בפשטות קושיית האוה"ח כאן: "איך חש על ספקו של בנימין מודאי של שמעון".

(44) ומה שגם בפסוק ד' נאמר "זאת בנימין אחי יוסף לא שלח יעקב את אחיו" – כוונת הכתוב ב"את אחיו" [אינו טעם על "לא שלח", כ"א] להדגיש, שאף ששלח את אחיו ולא חשש לסכנת הדרך, מ"מ לא שלח את בנימין – להיותו אחי יוסף.

הסבירו את כוונת יעקב במלים "וקראוהו אסון" באופן אחר: "השטן מקטרט בשעת הסכנה".

ולכן הם הקדימו לכך את דברי יעקב⁴⁵ "ואומר אך טרוף טרוף" – שיעקב סבר שיוסף נטרף על ידי חיה רעה, בדרך, כי דוקא לאחר הקדמה זו מתקבלת הסיבה "שהשטן מקטרט בשעת הסכנה", כפי שהוסבר לעיל בהרחבה.

ט. "חזקה" – לאחר שלש פעמים

לאחר כל ההסבר, עדיין נותרה שאלה על הפירוש "שהשטן מקטרט בשעת הסכנה", אשר עליה משיב רש"י בציינו שפירוש זה נאמר על ידי רבי אליעזר בן יעקב, אך כיון שקושי זה אינו כה גדול לפי הפשט, ויתעורר רק מאוחר יותר, כדלהלן, מסתפק רש"י בהבהרתו על ידי רמז, על ידי ציון שמו של בעל המאמר.

בדרך כלל נקבעת חזקה בשלוש פעמים, כפי שילמד התלמיד מאוחר יותר, בפרשת משפטים⁴⁶, על הדין של שור מועד, שדוקא ע"י ש"נגח הוא מתמול שלשום", לאחר שכבר נגח שלוש פעמים, הוא נחשב לנגחן. ואם כך, אפשר לשאול: אנו מוצאים שה"דרך" גרמה נזקים למשפחת בנימין רק פעמיים – פעם אחת לאמו רחל ופעם אחת לאחיו יוסף – וכיצד כבר החשיב אותה יעקב לסכנה ודאית עבור בנימין? לשאלה זו משיב רש"י בציינו שאת הפירוש "שהשטן מקטרט בשעת הסכנה" אומר ר' אליעזר בן יעקב (כפי שיוסבר להלן בסעיף יב).

י. חזקה לאחר פעמיים – בענינים מסויימים

אותה שאלה מתעוררת גם לפני כן, לגבי המלים "פן ימות גם הוא כאחיו", אשר עליהן מפרש רש"י ש"מוחזקת היא זו שימותו אנשיה": כיצד נחשבת תמר ל"מוחזקת אנשיה" כאשר הדבר אירע למעשה רק פעמיים, אצל ער ואחר כך אצל אונן? ולפי האמור לעיל, הרי ממה נפשך: אם בענינינו מוצא רש"י לנכון להבהיר קושי זה, הוא צריך היה להבהירו גם לגבי המושג "מוחזקת" אצל

(45) מו, כח.

(46) כא, כט. לו.

שהם עקריים).

בנוגע לבנ"י, ובפרט בסוף זמן הגלות (לאחרי שכלו כל הקיציץ, וכ"ק מו"ח אדמו"ר העיד שכבר עשו תשובה וסיימו הכל) – "מונחים ומושקעים הם" ב"אחכה לו בכל יום שיבוא"², שבמשך כל היום (בכל יום) מחכים ומתגעגעים לגאולה האמיתית והשלימה.

וכיון שבנ"י עסוקים בלב רותה ("קאכן זיך") בביאת המשיח – הרי מובן, שבכל ענין מחפשים לכל לראש את השייכות שיש לו עם "אחכה לו בכל יום שיבוא".

ובנדו"ד: בעמדנו בימי החנוכה – הגם שחנוכה כוללת בתוכה כו"כ ענינים – מדגישים לכל לראש את שייכותה עם הגאולה: סיבת היו"ט הוא נס פך השמן שאירע בקשר עם הדלקת המנורה בביהמ"ק, ואח"כ היתה חנוכת המקדש ע"י החשמונאים (פינו את היכלך וטהרו את מקדשך). הרי זה מזכיר מיד ליהודי, ומוסיף לו עוד יותר באחכה לו בכל יום שיבוא ובנין חנוכת ביהמ"ק השלישי, והדלקת המנורה ע"י אהרן כהן גדול, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

. . . ועד"ז מובן גם בנוגע לפרשה שקוראים בשבת חנוכה: מיד כשיהודי שומע ומאזין בקריאת התורה את המילה "מקץ" – מתעורר הוא: אהא! זה מרמוז על קץ הגלות, וקץ הימים וקץ הימין³, קץ הגאולה! . . . ואח"כ כאשר הוא קורא ושומע את ההפטורה – "ראיתי והנה מנורת זהב כולה גו"⁴ – הוא שומע מיד שהמדובר הוא בנוגע לגאולה העתידה⁵!

הקריאת בנוגע לנשיאים בכלל, ובנוגע לנשיא שבט ראובן בפרט – מזכירה לו מיד שבגאולה האמיתית והשלימה יהיו כל הנשיאים, ואז יתגלה איך שבנ"י הם ה"בכור" דכל העולם כולו.

נר רביעי דחנוכה – מזכיר מיד את הגאולה הרביעית. שבה תהי' שלימות גילוי אלקות בכל ד' רוחות העולם.

... ועד"ז איז אויך מוכן בנוגע צו דער פרשה וועלכע מ'לייענט דעם שבת חנוכה: גלייך בשעת אַ איד הערט און דערהערט בקריאת התורה דעם וואָרט „מקץ“ – כאַפט ער זיך: אַהאַ! דאָס איז מרמז אויף דעם קץ הגלות, און קץ הימים און קץ הימיוֹן, דער קץ הגאולה!

דערנאָך בשעת ער לייענט און הערט די הפטורה – „ראיתי והנה מגורת זהב כולה גו"ו" – דערהערט ער גלייך אַז דאָס רעדט זיך וועגן די גאולה העתידה!

די קריאה וועגן די נשיאים בכלל און וועגן נשיא לשבט ראובן בפרט – דערמאָנט אים גלייך אַז מ'וועט האָבן די אַלע נשיאים בגאולה האמיתית והשלימה, און דעמולט וועט נתגלה ווערן ווי אידן זיינען דער „בכור“ פון כל העולם כולו.

נר רביעי דחנוכה – דערמאָנט גלייך אויף דער גאולה הרביעית. ווען עס וועט זיין שלימות גילוי אלקות בכל ד' רוחות העולם.

(משיחות ש"פ מקץ, שבת חנוכה תנש"א)

3) ראה אודה"ת ריש פרשתנו. לעיל ע' 13. וש"נ.

4) זכרי' ד, ב.

5) מדרש – הובא בלקו"ת בהעלותך לד, סע"ב.

תמר, ואם שם אין הוא מבאר זאת בסוברו שאין בכך סתירה לדרישה לגבי שור המועד שיהיו דוקא שלוש נגיחות, כי ייתכן שלגבי ענינים מסויימים תהיה חזקה רק לאחר שלש פעמים, ואילו לגבי ענינים אחרים מספיקים פעמיים – הרי לפי זה גם בעניננו לא היה רש"י צריך, לכאורה, להבהיר קושי זה, ולא היה צורך לציין את שמו של רבי אליעזר בן יעקב? ההסבר לכך הוא: בגמרא⁴⁷ מופיעה מחלוקת בין רבי לבין רבי שמעון בן גמליאל: רבי אומר, ש"בתרי זימני (=בפעמיים) הוי חזקה", ואילו רבי שמעון בן גמליאל סובר, ש"בתלתא זימני (=בשלוש פעמים) הוי חזקה". מסקנת הגמרא היא, שלגבי נישואין ומלקות הדין הוא כדעת רבי, ולגבי וסתות ושור מועד נקבעת ההלכה כדעת רבי שמעון בן גמליאל.

מהו ההבדל בין נישואין (ומלקות) לבין (וסתות) ושור המועד? יש המסבירים⁴⁸ שההבדל הוא בכך שנישואין ומלקות חמורים הרבה יותר מוסתות ומשור המועד, ולכן מחמירים בעניננים אלו וחוששים לחזקה גם ב"תרי זימני". לפי שיטה זו היה מובן: כשם שבענין "פן ימות גם הוא כאחיו", ענין של "נישואין", היא מוחזקת גם לאחר פעמיים, כי קיימת שם החומרה של פיקוח נפש, כך בעניננו: כיון שענין ה"דרך" כרוך כאן בפיקוח נפש, די בפעמיים כדי לחשוש.

אך רש"י אומר שם בגמרא: "איכא מילתא דמחזקינן לה בתרי זימני (=יש דברים שהחזקה נקבעת לאחר פעמיים) ואיכא מילתא דבעינן (=שדרושות) תלתא זימני". כלומר, קביעת החזקה לאחר פעמיים בנישואין ובמלקות אינה מפני חומרתם לעומת הענינים האחרים, אלא מפני שבענינים אלו הגיוני שתיווצר חזקה כבר על ידי "תרי זימני".

יא. גורם יחיד או גורם נוסף

ההבדל בין נישואין לבין שור מועד תהא פשוט, גם בדרך הפשט, שרש"י אינו צריך להסבירו כלל, אפילו בפירושו על התורה, שנכתב גם עבור בן חמש למקרא:

47) יבמות סד, ב.

48) ראי' שם סד, רע"א. נמוקי יוסף שם. וראה גם שו"ת הצי"צ יו"ד סי' ג' סק"ו ובהנמטן שם.

כאשר מדובר במקרה שבו קובעת החזקה שאותן תוצאות מוכרחות להגיע שוב, כי עצם המציאות של הדבר המוחזק מחייבת אותן וגורמת להן – כפי שהדבר לגבי "קטלנית", שבהיותה "מוחזקת שימותו אנשיה" נקבע ש"מעינה"⁴⁹ גורם בטבעו למות – או די בפעמיים כדי ליצור חזקה⁵⁰. אך כאשר מדובר במקרה, שגם לאחר שהוא מוחזק כגורם לתוצאות אלו, עדיין תלוי הדבר בגורמים נוספים

[וכך הדבר לגבי שור המועד, שגם לאחר החזקה, אין השור הופך לדבר שעצם מציאותו מחייבת באופן טבעי לנוק של נגיחה (כקטלנית שגרימת המות אצלה היא ענין טבעי, בלי תלות ברצונה), אלא כאן יש צורך גם בפעולת הנגיחה, וזה תלוי בכל אופן בביטוי מסויים של "רצון" מצד השור⁵¹]

– כאן התוצאה פחות הכרחית, ולכן אפשר להבין, שבמקרה כזה נקבעת החזקה רק לאחר הפעם השלישית.

לפי זה יש לומר, שגם בעניננו, כיון שאפילו במשפחה זו עצמה, לא גרמה ה"דרך" ל"אסון" באופן ישיר, אלא היא איפשרה את התנאים שגרמו למות – יוצא (באופן של קל וחומר משור המועד), שאין די בפעמיים כדי ליצור חזקה, ואם כך, חזרה השאלה למקומה. לכן מציין רש"י, שאת הפירוש הזה אמר רבי אליעזר בן יעקב, שלשיטתו מוכן מדוע נקבעת החזקה לגבי ה"דרך" על ידי פעמיים.

יב. רבי אליעזר בן יעקב: "דרך" קובעת לאחר פעמיים

לגבי הזמן שבו מתחיל לחול האיסור "בל תאחר", באיחור הבאת גדרים ונדבות לבית המקדש, קיימת מחלוקת בגמרא⁵²: יש דעה

49) ומכש"כ להפס"ד דמזלה גורם.

50) ומה שוסתות מחזקינן בתלתא זימני דוקא, אף שהוא ג"כ ענין טבעי – הרי יתרה מזה בוסתות, שאפילו אחרי ג' פעמים שאו החזקה לכ"ע – ה"ה רק דרבנן. והטעם מפני שאשה רוב ימ' טהורים ובחזקות טהרה עומדות, ויש חזקה – טבע – (ורובא) נגד טבע הוסת (ראה שו"ת הצי"צ שם).

51) ומה שבמלקות מחזקינן בתרי זימני, אף שאינו מוכרח לחטוא – הוא כד' אליעזר בן יעקב – דבי' עסקינן – דמפרש דעבר ושנה נעשה ככלב שב על קיאו שונה באולתו (יזמא פו, ב. ובמרו"ק כזו, ב): לא ישוב עוד ופרש"י לא יעשה לעולם תשובה). 52) ר"ה ד, א"ב.

הוספה

בשורת הגאולה

ט.

בשעת א מענטש ליגט שטארק אין א געוויסע זאך, איז דער טבע בן אדם, אז בשעת עס קומען נאך זאכן זוכט ער און געפינט – צום אלעם ערשטן – די נקודה משותפת מיט דער זאך אין וועלכער ער ליגט (אע"פ וואס אין דעם קענען זיין נאך ענינים, און ענינים עיקריים).

בנוגע צו אידן, ובפרט בסוף זמן הגלות (לאחרי וואס כלו כל הקיצוני, און כ"ק מ"ח אדמו"ר האט מעיד געווען אז מ'האט שוין תשובה געטאן און מ'האט אלץ פארענדיקט) – „ליגט מען" אין „אחכה לו בכל יום שיבוא", אז במשך כל היום (בכל יום) ווארט מען און מ'בענקט נאך דער גאולה האמיתית והשלימה.

און וויבאלד אז אידן קאכן זיך אין ביאת המשיח – איז פארשטאנדיק, אז אין יעדער זאך זוכט מען לכל לראש די שייכות מיט אחכה לו בכל יום שיבוא.

ובנדו"ד: שטייענדיק בימי החנוכה – איז הגם אז חנוכה האט אין זיך כו"כ ענינים – אונטערשטרייכט מען צום אלעם ערשטן איר שייכות מיט דער גאולה: דער יו"ט קומט צוליב דעם נס פון פך השמן וואס האט פאסירט בקשר מיט הדלקת המנורה אין ביהמ"ק, און דערנאך איז געווען די חנוכה המקדש ע"י החשמונאים (פינו את היכלך וטהרו את מקדשך). דערמאנט דאס גלייך א אידן, און דאס גיט ביי אים צו נאכמער אין זיין אחכה לו בכל יום שיבוא און בנין וחנוכה ביהמ"ק השלישי, און הדלקת המנורה ע"י אהרן כהן גדול, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקו.

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) נוסח „אני מאמין" (נדפס בכמה סידורים) – ע"פ לשון הכתוב חבוקק כ, ג. פיה"מ להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפרק חלק היסוד ה"ב.

הסוברת, שהאיסור מתחיל לאחר שחלפו שלושה רגלים מזמן הנדר או הנדבה, והאדם עדיין לא הביא את הנדרים ואת הנדבות (ורש"י נוקט בפירושו על התורה⁵³ דעה זו), אך רבי אליעזר בן יעקב סובר „כיון שעברו עליהם שני רגלים עובר בכל תאחר".

והרי אנו רואים, שהלאו של "בל תאחר" קשור ל"דרך", כפי שמציין רש"י⁵⁴ את הסיבה לכך שמלכתחילה יש להשתדל להקריב את הנדרים ואת הנדבות מיד ברגל הראשון, "שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדריו ונמצא עובר בכל תאחר".

ואם כך, כיון שר' אליעזר בן יעקב סובר, והרי אנו רואים (כפי שרואים הרבה בפירושו), את ה"ענינים המופלאים"⁵⁵ שישנם בפירושו רש"י, וכיצד כל פירושי רש"י קשורים זה לזה, שכדי להבין לא רק את הפשט, אלא גם את הרמזים ואת הענינים המופלאים שבפירושו בפרשת מקץ, יש לדעת את אשר הוא מלמדנו בפירושו במס' יבמות ובפ' פינחס. (משיחת ש"פ מקץ וש"פ ויגש תשכ"ט)

(53) תצא כג, כב.
(54) פנחס כט, לט.

(55) של"ה במס' שבועות שלו (קפא, א).

לזכות

כ"ק אדונונו מזרנו זרבינו מלך המשיח

❧ ❧ ❧

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא'

❧ ❧ ❧

יחי אדונונו מזרנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד